

Kustversterking Noorderstrand bij Renesse

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

5

19 juli 2011 / rapportnummer 2503-63

1. Voorlopig oordeel over het MER

Het Waterschap Scheldestromen heeft het voornemen om de primaire waterkering aan de noordkust van het Zeeuwse eiland Schouwen te verbeteren. De hier aanwezige waterkering voldoet niet aan de wettelijk veiligheidseisen.¹ Ter onderbouwing van de besluitvorming over de wijziging van de waterkering door het Waterschap Scheldestromen² is een MER opgesteld.

De Commissie voor de m.e.r.³ signaleert bij toetsing van het MER enkele tekortkomingen, die zij essentieel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming. De geconstateerde tekortkomingen betreffen:

- Het gebrek aan inzicht in de autonome ontwikkeling, waardoor een onderbouwing van de noodzaak voor het voornemen vanuit veiligheid onvoldoende kan worden gegeven en de volgende alternatieven onvoldoende op relevantie kunnen worden beoordeeld:
 - een nulplus-alternatief (waarin met gerichte beheermaatregelen ontwikkelingen in de bank- en slenk-morfologie van het strand die voor de hoogwaterveiligheid ongewenst zijn, tijdig en doeltreffend kunnen worden gekeerd);
 - variant 1b (zeewaartse oplossing, duinverzwaring + suppletie strand);
- de beschrijving van de compenserende maatregelen voor de natuur in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Flora- en faunawetgeving.

Inzicht in de autonome morfologische ontwikkeling in het gebied en de bandbreedte waarbinnen die ontwikkeling zich kan voltrekken, kan worden verkregen door het uitvoeren van gericht morfologisch onderzoek. Niet alleen kan hiermee een onderbouwing worden gegeven van de noodzaak van het voornemen, maar ook van de realiteitswaarde van de genoemde alternatieven (nulplus-alternatief en variant 1b), die nu buiten beeld zijn gebleven. Omdat deze alternatieven, in tegenstelling tot het voorkeursalternatief 2a (landwaartse oplossing, duinen binnenwaarts versterken), niet leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied (in dit geval de blauwgraslanden), vindt de Commissie het belangrijk dat deze alternatieven voor de besluitvorming worden uitgewerkt. Dit is ook van belang als de ADC-toets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 moet worden doorlopen.

Het MER bevat goede en leesbare informatie, op voldoende detailniveau. De in het rapport opgenomen illustraties zijn duidelijk en vormen een goede ondersteuning bij het lezen van de tekstdelen. De bijlagen geven de noodzakelijke verdieping op onderdelen en staan in goede verhouding tot het hoofdrapport. De samenvatting is goed zelfstandig leesbaar.

¹ De primaire waterkeringen in Zeeland dienen overstromingen te voorkomen bij een maatgevende storm met een jaarlijks (statistische) kans op voorkomen van gemiddeld eens in de vierduizend jaar (1:4.000).

² Ten tijde van de beoordeling van de notitie reikwijdte en detailniveau waren Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland bevoegd gezag van het MER voor dit project. Als gevolg van een wijziging van het Besluit m.e.r. is dit per 1 april 2011 het Waterschap Scheldestromen.

³ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

De Commissie adviseert om bovenstaande punten in een aanvulling op het MER op te nemen en de samenvatting van het MER hierop aan te passen.

In hoofdstuk 2 wordt het voorlopig oordeel van de Commissie nader toegelicht.

2. Toelichting op het oordeel

5 2.1 Veiligheid

De noodzaak van het project is gelegen in de veiligheid van de primaire waterkering en het daardoor beschermde achterland: in hoeverre is sprake van een primaire waterkering die 50 jaar voldoet aan de geldende normen? Gelet op de morfologische ontwikkelingen van de afgelopen decennia acht de Commissie het mogelijk dat de veiligheid zich vanzelf tot de gewenste toestand ontwikkelt, eventueel ondersteund door extra zandsuppleties en/of een zeewaartse duinverzwaring. Om dit te onderbouwen is morfologisch onderzoek nodig. Uit het MER blijkt dat de initiatiefnemer morfologisch onderzoek niet zinvol acht, omdat na dit onderzoek onzekerheid zal blijven bestaan over de uiteindelijke vorm van de kustboog en de termijn waarop een volgens de eerder genoemde normen veilige situatie zal ontstaan. Omdat het morfologisch onderzoek inzicht biedt in de vraag of de voorgestelde kostbare en voor de aanwezige natuur ingrijpende kustversterking voorkomen kan worden, denkt de Commissie dat, ondanks de onzekerheden, dergelijk onderzoek wel degelijk toegevoegde waarde in de besluitvorming heeft. Dit wordt hieronder toegelicht.

20 Zowel het rapport van Deltares als de notitie 'Probleemanalyse Noorderstrand'⁴ gaan in op de morfologische ontwikkelingen. In de notitie wordt op de derde alinea van blz. 2 gesteld: "ook na een morfologisch onderzoek zal onzekerheid blijven bestaan over de uiteindelijke vorm van de kustboog en de termijn waarop een evenwicht situatie zal ontstaan." De Commissie is er niet van overtuigd dat deze onzekerheid met zich brengt dat dergelijk onderzoek geen toegevoegde waarde in de besluitvorming meer heeft. De vooruitzichten voor de kustontwikkeling in het betreffende gebied lijken gunstig (doorgaande zeewaartse aangroei voorover, nadering zandgolf vanuit het westen en verdere aangroei strand nabij de Brouwersdam). De slenkontwikkeling op het strand zal daardoor naar het zich laat aanzien in de toekomst verdwijnen. Het morfologisch onderzoek biedt dus inzicht in de vraag of de voorgestelde kostbare en voor de aanwezige natuur ingrijpende kustversterking voorkomen kan worden.

35 Uit een bezoek aan de locatie op 9 februari 2011 bleek dat de slenk die met name de oorzaak is geweest van het afkeuren van de primaire waterkering tijdens de tweede toetsronde van de Inspectie Verkeer en Waterstaat, is opgevuld.⁵ Door de strandsuppletie die binnenkort zal plaatsvinden mag aangenomen worden dat de veiligheid in ieder geval de komende jaren op het vereiste niveau zal blijven. Het is de vraag of – gezien de nadering van de zandgolf – een slenkontwikkeling tot aan het duin zich daarna nog zal voordoen. In het gebied waar de

⁴ Notitie van de heer J.T.M. van de Sande van 23 maart 2011 met registratienummer 'wwbplhs 2011 0405 Probleemanalyse Noorderstrand .docm'.

⁵ De luchtfoto die op blz. 5 van het MER de genoemde slenk toont is niet van 2010, zoals het onderschrift vermeldt, maar van 2006.

zandgolf nu ligt, is dit immers niet meer het geval. Gelet hierop is voldoende tijd beschikbaar voor nader onderzoek.

Dit nader onderzoek kan tot gevolg hebben dat andere, voor de aanwezige natuur minder ingrijpende alternatieven meer in beeld komen. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen dat naast de voortzetting van de huidige situatie van periodieke suppleties (waarvan eventueel de frequentie en mogelijk ook de omvang kan worden aangepast als de uitkomst van het morfologisch onderzoek daartoe aanleiding geeft), gerichte beheermaatregelen in de bank- en slenk-morfologie van het strand om ongewenste ontwikkelingen te keren (het nulplus-alternatief) en een duinverzwaring in combinatie met suppletie van het strand (de zogenoemde variant 1b) zijn. Het morfologisch onderzoek is voor dit laatste alternatief van belang, omdat de onderhoudskosten van dit alternatief, die nu zodanig hoog worden ingeschat dat dit alternatief wegvalt ten opzichte van alternatief 1c, in directe relatie staan tot de autonome ontwikkeling. Een gunstige autonome ontwikkeling zou kunnen leiden tot veel lagere onderhoudskosten van het veiligheidsprofiel.

De Commissie adviseert⁶ om in een aanvulling op het MER:

- de juistheid van de veronderstelde gunstige kustontwikkelingen aan een morfologisch onderzoek te onderwerpen en de conclusies daarvan mee te nemen in de autonome ontwikkeling;
- gerichte beheermaatregelen die ongewenste ontwikkelingen in de bank- en slenk-morfologie van het strand tijdig en doeltreffend kunnen keren, mee te nemen in een nulplus-alternatief;
- variant 1b uit de Variantennotitie (zeewaartse oplossing: duinverzwaring met suppletie strand) als volwaardig alternatief in het MER mee te nemen.

2.2 Natuur

De Natuurtoets (met inbegrip van de Passende beoordeling) biedt voldoende informatie voor de besluitvorming. De kaarten met begrenzing van de drie Natura 2000-gebieden (Kop van Schouwen, Voordelta en Grevelingen) zijn aanwezig, evenals een beschrijving van de instandhoudingsdoelen voor soorten en habitats. Zowel de positieve als de negatieve effecten zijn in beeld gebracht. Ook de aanleg en het beheer van de te ontwikkelen vegetatietypen is behandeld. Bij de EHS staan dezelfde benodigde mitigerende maatregelen als bij de Passende beoordeling, omdat de aantasting van Natura 2000-gebieden en EHS grotendeels overeenkomt. De effecten op het vegetatietype waar *Orchis morio* onderdeel van is, zijn in beeld gebracht. In tegenstelling tot alternatief 1c (zeewaarts) hebben de overige onderzochte alternatieven (landwaarts en damwand) significante negatieve gevolgen voor het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen. Dat betekent dat voor deze alternatieven (in ieder geval het voorkeursalternatief) de ADC-toets moet worden doorlopen.

De ADC-toets is opgenomen in de Natuurtoets bij het MER. Voor wat betreft de alternatieven (A) verwijst de Commissie naar de opmerkingen in paragraaf 2.1. Daarnaast is nog niet alle informatie over compensatie aanwezig. Volgens de Natuurtoets (blz. 52) wordt voor variant 2a (landwaartse oplossing, duinen binnenwaarts versterken) al een compensatieplan (C) opgesteld, gericht op 0,5 ha blauwgrasland. Door de samenhang van Natura 2000, Ecologische

⁶ Zie ook paragraaf 3.2 van het advies van de Commissie over reikwijdte en detailniveau van het MER.

Hoofdstructuur (EHS) en flora en fauna, is dit compensatieplan ook van belang voor de compensatie die moet plaatsvinden in het kader van de EHS en de Flora- en faunawetgeving.

5

De Commissie beveelt aan om de in paragraaf 2.1 genoemde informatie ten aanzien van alternatieven bij de ADC-toets te betrekken. Daarnaast adviseert de Commissie om, indien alternatief 2a het voorkeursalternatief blijft, inzicht te geven in compenserende maatregelen in het kader van de EHS en de Flora- en faunawetgeving.

3. Aanbevelingen voor het vervolg

10 3.1 Lengte van het te versterken traject

15

Op blz. 1 van de eerder genoemde notitie 'Probleemanalyse Noorderstrand' wordt gesteld dat sprake is van een structureel veiligheidsprobleem over een afstand van 200 m. In het MER zelf staat dat tijdens de eerder genoemde tweede toetsronde de duinen bij het Noorderstrand zijn afgekeurd over een lengte van 400 m. In het MER wordt niet duidelijk gemaakt welke relatie er bestaat tussen het traject waar een veiligheidsprobleem is en de verschillende (veel grotere) trajecten waar versterkingsmaatregelen worden voorgesteld (2200 m, 1200 m en 1500 m bij respectievelijk varianten 1b/c, 2a en 3c). De precieze afmeting van deze trajecten kan van belang zijn bij het eventueel optimaliseren van de voorkeursoplossing. Bovendien geldt bij de landwaartse uitbreiding (variant 2a) dat over een lengte van 460 m sprake is van een verschuiving van de duinvoet naar binnen tot maximaal 15 meter ten opzichte van de huidige situatie. Kijkend naar de verschillende dwarsprofielen in het ontwerp-projectplan is de vraag of er geen mogelijkheden zijn binnen het voorkeursalternatief om deze afstand terug te brengen.

20

25

De Commissie beveelt aan om bij de uitwerking van het voorkeursalternatief:

- aan te geven wat de precieze lengte is van het traject waar sprake is van een veiligheidsprobleem, en
- hoe deze lengte zich verhoudt tot de lengte van de trajecten waar versterkingsmaatregelen worden voorgesteld.

30

3.2 Waterpeil- en kwaliteit

35

In het MER ligt de focus op het in stand houden van de aanwezige waterpeilen (voor zowel grondwater als oppervlaktewater) en de condities in het achterliggende natuurgebied. De vraag is of de bestaande peilen de meest optimale situatie bieden, wanneer gekozen wordt voor een alternatief waarbij de kwel in de natuurgebieden de Zoeten Haard en de Zouten Haard toeneemt.⁷ Mogelijk zal in deelgebieden toename van kwel gunstig zijn. Daar is geen

⁷ Voor blauwgrasland en de hier ook voorkomende duinvalleivegetaties is lokale begreppeling een normale beheermaatregel bij afvoer van te veel kwel met te hoge grondwaterstanden of bij afvoer van stagnerend regenwater. Bij toename van kwel kan begreppeling een adequate beheermaatregel zijn om de zeer goed ontwikkelde vegetaties te

begreppeling nodig. In andere deelgebieden zal wel begreppeling nodig zijn, maar zullen mogelijk ook ingrepen in de verbinding, afvoer en waterbeheer van de twee waterpartijen Zoeten Haard en Zouten Haard gewenst zijn, afhankelijk van de intensiteit en de locatie van de kwel.

5

De Commissie adviseert om de besluitvorming omtrent de keuze en uitvoering van (mitigerende) maatregelen in de waterhuishouding nader aan te geven. Indien een eventuele compensatie (deels) in het plangebied plaatsvindt, beveelt de Commissie aan dit op te nemen in het compensatieplan.

10

Uit het MER (blz. 39) blijkt dat de kwaliteit van het oppervlaktewater in de twee hiervoor genoemde waterpartijen verre van optimaal is. Het MER geeft niet duidelijk aan wat hiervan de oorzaak is. Daarom biedt het MER geen inzicht in de vraag of het voornemen kansen biedt om de kwaliteit te verbeteren ten voordele van de aanwezig natuurwaarden.

15

De Commissie beveelt aan om te bezien of het voornemen de waterkwaliteit van plasjes in de Zoeten Haard en de Zouten Haard kan verbeteren.

20

VOORLOPER

handhaven. Aan de andere kant kan de toename van basenrijke kwel ook een kwaliteitsverbetering geven in nu minder goed ontwikkelde duinvallei- of blauwgraslandvegetaties. Op die plekken moet geen begreppeling plaatsvinden.